

12. Малярчук І.А. Проведення у справах з податкових спорів в адміністративному судочинстві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя, 2017. 20 с.

13. Мінаєва К.В. Звернення до суду як повноваження органу доходів і зборів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя, 2017. 20 с.

14. Коваль В.О. Захист прав, свобод та законних інтересів іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя, 2017. 16 с.

15. Шалагінова А.В. Розгляд адміністративним судом спорів за участю органів внутрішніх справ України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя, 2017. 20 с.

16. Безпалько С.В. Правові засади вирішення адміністративними судами спорів, які виникають у зв'язку з виконанням рішень суду : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 19 с.

17. Завальнюк І.В. Спрошене провадження в адміністративному судочинстві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2017. 22 с.

18. Кузнецов Д.В. Скорочене провадження в адміністративному судочинстві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Дніпро, 2017. 20 с.

19. Литвин Н.А. Відгук офіційного опонента на дисертаційну роботу Безпалько Сергія Вікторовича «Правові засади вирішення адміністративними судами спорів, які виникають у зв'язку з виконанням рішень суду». URL: http://dndi.mvs.gov.ua/index_html_files/vid%20Litvin.pdf

20. Правова наука та законодавча практика: аналіз дисертаційних досліджень (2012–2015). Випуск 5. Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2016. 237 с.

21. Правова наука та законодавча практика: аналіз дисертаційних досліджень (2016). Випуск 6. Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2017. 537 с.

22. Черникова А.О. Диференціація процесуальної форми адміністративного судочинства України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2017. 225 с.

23. Про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України (щодо удосконалення механізмів судового розгляду) : проект Закону України (реєстр. № 7414 від 19.12.2017 р.). URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/>

24. Про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України (щодо запровадження інституту преюдиційного запиту та уніфікації касаційного провадження) : проект Закону України (реєстр. № 8031 від 09.02.2018 р.). URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/>

** Качур Ігор Анатолійович – здобувач Київського міжнародного університету.*

Стаття надійшла до редакції 8 травня 2018 р.

УДК 342.95

Микола Самбор *

НЕЗАКІНЧЕНЕ АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ (ПРОСТУПОК) ЯК МОЖЛИВА ПІДСТАВА ДЛЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

У статті розглядаються теоретичні та практичні аспекти можливості застосування адміністративної відповідальності за незакінчене адміністративне правопорушення. Досліджуються питання нормативно-правового регулювання незакінченого адміністративного правопорушення в Україні та інших зарубіжних країнах, а також відповідні наукова доктрина та правозастосовна практика.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, незакінчене правопорушення, адміністративна відповідальність.

Самбор Н. А. Незаконченное административное правонарушение (проступок) как возможное основание для административной ответственности.

В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты возможности применения административной ответственности за неоконченное административном

правонарушении. Исследуются вопросы нормативно-правового регулирования незаконченного административного правонарушения в Украине и других зарубежных странах, а также соответствующие научная доктрина и правоприменительная практика.

Ключевые слова: административное правонарушение, незаконченное правонарушение, административная ответственность.

Sambor M. A. Unfinished administrative offense (misdemeanor) as a possible basis for administrative liability.

The article deals with the theoretical and practical aspects of the possibility of applying administrative liability for an incomplete administrative offense. The regulatory-legal aspect of the settlement of unfinished administrative offenses in Ukraine and abroad, as well as scientific doctrine and law-enforcement practice is researched.

Keywords: administrative offense, unfinished offense, administrative responsibility.

Правозастосовна практика виявляє ряд прогалин, колізій діючого законодавства. Очевидно, що узагальнення такої практики має стати підґрунтям для розробки науково обґрунтованих пропозицій щодо внесення змін до законодавства в інтересах забезпечення прав, свобод та інтересів осіб. Необхідність заповнення таких прогалин, усунення колізій, зокрема у законодавстві про юридичну відповідальність, є надзвичайно важливим завданням, оскільки безпосередньо пов'язане із застосуванням заходів державного примусу, що призводить до обмеження або позбавлення особи її прав, свобод та інтересів. Надзвичайно актуальним це стає в умовах, коли вирішується питання про законність застосування заходів адміністративної відповідальності.

У цьому контексті важливим є дослідження закінченої чи незакінченої дії, яка легально визнається / не визнається як адміністративне правопорушення. Розв'язуватися це питання може не лише на рівні правозастосовної практики, а й завдяки ухваленню загальноприйнятої суспільної моделі розуміння адміністративного правопорушення, його стадій вчинення, яка може знайти своє вираження виключно у позитивній нормі права, ухваленій у встановленому легальному порядку, тим самим легалізуючи той чи інший підхід, а також забезпечуючи легітимність ухвалених рішень (постанов) у справах про адміністративні правопорушення.

Дослідженню питань адміністративно-деліктного права та окремих його аспектів присвятили свої праці В. Бевзенко, О. Дугенець, О. Захаров, Т. Коломоєць, В. Колпаков, С. Ревіна та багато інших науковців. Разом із цим у юридичній теорії та практиці залишається ряд невирішених питань, пов'язаних із обґрунтуванням та застосуванням адміністративної відповідальності за адміністративні правопорушення (проступки) на різних стадіях їх вчинення.

У вітчизняній адміністративно-правовій науці та практиці досить поширені ідеї про реформування адміністративної відповідальності, включаючи системне оновлення КУпАП [6, с. 157]. У той же час не так вже й часто у колах науковців та законотворців порушуються питання щодо можливості та доцільності застосування адміністративної відповідальності за адміністративні правопорушення (за виключенням правопорушень на транспорті), що не є закінченими з огляду на їх склад.

На жаль, до сьогодні питання закінченого та незакінченого адміністративного правопорушення (проступку) не знайшли належного наукового розв'язання, як наслідок, відсутні й законодавчі ініціативи, спрямовані на усунення прогалин законодавства, пов'язаних із встановленням закінченого чи незакінченого проступку.

Метою статті є з'ясування наявності правових підстав для застосування адміністративної відповідальності на стадії незакінченого адміністративного правопорушення (проступку).

С.М. Ревіна та О.Л. Захаров вважають, що в адміністративному праві відсутній інститут незакінченого адміністративного правопорушення і, природно, відсутні такі поняття, як «замах на адміністративне правопорушення», «готування до вчинення адміністративного

правопорушення», що робить такі протиправні діяння безкарними [15, с. 15]. З такою точкою зору погоджуємося частково, оскільки вважаємо, що у теорії адміністративно-деліктного права, як галузі права, такий інститут існує (наскільки він розроблений – це вже інше питання), а от у адміністративно-деліктному законодавстві він дійсно відсутній.

В.К. Колпаков зазначає, що діяння з ознаками адміністративного делікту може бути закінченим і незакінченим (перерваним з тих чи інших причин). Але на відміну від кримінального законодавства, КУпАП не містить у загальній частині статей (аналогічних статтям КК 13 «Закінчений та незакінчений злочини», 14 «Готування до злочину» і 15 «Замах на злочин»), які б у нормативному порядку визначали поняття «закінчений проступок» і передбачали за таке діяння адміністративну відповідальність. Із цього слідує, що в адміністративно-деліктному законодавстві відсутнє загальне правило щодо визнання адміністративним проступком навмисного діяння щодо створення умов для вчинення протиправних дій. Тому сама конструкція «закінчене правопорушення» не є коректною, оскільки дії, що співвідносяться з цим поняттям (як його розуміє кримінальне право), складу адміністративного проступку не утворюють [13, с. 252]. Таким чином, В.К. Колпаков підкреслює, що під час аналізу об'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення (делікту) остання може характеризуватися закінченим або незакінченим діянням. Поряд із цим науковець не заглиблюється у причини незакінченості діяння, оскільки з точки зору норм позитивного права, що містяться у КУпАП, останні взагалі не формулюють склад адміністративного правопорушення за незакінчене правопорушення, а тому подальша дискусія з даного приводу є лише полемікою.

І. Долгіх вказує на те, що насправді подібна прогалина у законодавстві сприяє тому, що особи, які вчинили правопорушення, але не зуміли довести їх до кінця з незалежних від них причин, уникають відповідальності, що в кінцевому результаті не сприяє досягненню цілей адміністративної діяльності органів виконавчої влади [16]. Звісно, інститут незакінченого адміністративного правопорушення є невід'ємною складовою об'єктивної сторони адміністративного правопорушення у теорії адміністративно-деліктного права, оскільки характеризує протиправне діяння.

Є.В. Кириленко зазначає, що головною та невід'ємною ознакою адміністративного проступку є протиправне діяння. Воно має місце у всіх без винятку складах правопорушення, незалежно від їх виду. На відміну від кримінального права, в теорії адміністративного права шкідливі наслідки та причинний зв'язок між діянням і цими наслідками, на думку багатьох науковців, є факультативними ознаками об'єктивної сторони складу правопорушення. Це пояснюється тим, що більшість адміністративних проступків не тягнуть за собою ніяких матеріальних негативних наслідків, а є скоріше порушенням певних встановлених законом правил, або невиконанням та неналежним виконанням покладених на особу обов'язків [12, с. 220]. Не можемо погодитися з таким доктринальним поглядом на адміністративне правопорушення та підставу його відмежування від злочину. І адміністративне правопорушення (проступок), і злочин – це порушення встановлених у суспільстві правил, однак наслідки такого порушення можуть бути суспільно небезпечними у разі злочину, або суспільно шкідливими у разі адміністративного правопорушення. Разом із цим, за будь-яких обставин ключовим елементом об'єктивної сторони адміністративного правопорушення є саме діяння (дія чи бездіяльність), яке порушує встановлені у суспільстві правила, і яке передбачається нормою закону як адміністративне правопорушення. Крім того, не можна категорично стверджувати про відсутність причинно-наслідкових зв'язків між діянням та наслідком, про що говорить Є.В. Кириленко, особливо гостро це зачіпає адміністративні правопорушення з матеріальним складом, хоча такий зв'язок має місце і з усіченим чи формальним складом правопорушення.

Важливим є розуміння закінченості діяння, у наслідок якого порушуються встановлені правила. Тож виникає питання стадії вчинення адміністративного правопорушення, а саме наявності у фактичному діянні всіх елементів об'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення, адже саме склад правопорушення дозволяє охарактеризувати діяння та співвіднести його із викладеним у законі абстрактним поняттям правопорушення.

Правопорушення слід вважати закінченим, якщо діяння має всі ознаки складу, передбаченого відповідною нормою Особливої частини [7, с. 79] КУпАП, на здійснення якого вказує форма вини правопорушника.

Є.В. Кириленко зазначає, що діяння, як ознака об'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення, може бути закінченим та незакінченим. Порівняно з кримінальним законодавством, в адміністративному немає нормативно закріпленого загального правила про відповідальність за підготовку або замах на правопорушення. Однак у деяких статтях окремо встановлено відповідальність за незакінчені дії. Наприклад, стаття 185-2 «Створення умов для організації і проведення з порушенням встановленого порядку зборів, зборів, мітингів, вуличних походів або демонстрацій» [12, с. 220]. Вважаємо, що наведений приклад незакінченого діяння, що становить склад адміністративного правопорушення, – некоректний. На користь цього свідчить те, що норма позитивного права встановлює відповідальність за закінчене діяння, що полягає у створенні певних умов. Разом із цим, адміністративна відповідальність за вказаною статтею настає виключно, якщо вчинене діяння забезпечило проведення зборів, мітингів, вуличних походів чи демонстрацій з порушенням встановленого порядку, тобто обов'язковою умовою є причинно-наслідковий зв'язок між діянням – створенням умов, та наслідком – проведенням зборів, мітингів, вуличних походів чи демонстрацій з порушенням встановленого порядку. Разом із цим, якщо діяння, пов'язане зі створенням умов, було вчинено, однак наслідок – проведення вказаних форм мирних зібрань, відбулося без порушень встановленого порядку проведення таких заходів, таке діяння не становить об'єктивної сторони даного складу адміністративного правопорушення. Створення умов – це окреме діяння, яке переважно різниться суб'єктом вчинення, як правило, це не носій суб'єктивного права на мирні зібрання, а особа, яка уповноважена забезпечити безперешкодне здійснення права на мирні зібрання, або особа, яка може створити умови, що перешкоджатимуть здійсненню права на мирні зібрання у встановленому законом порядку.

У зв'язку з викладеним необхідно дослідити діяння як елемент об'єктивної сторони адміністративного правопорушення (проступку), його нормативність та формальну визначеність.

Визначення складу адміністративного проступку посідає одне з центральних місць в адміністративно-правовій науці й має велике практичне значення. По-перше, воно сприяє виявленню найбільш істотних ознак антигромадських діянь, їх розмежуванню і встановленню справедливих санкцій; по-друге, допомагає правовим органам правильно кваліфікувати правопорушення й обирати адекватні їм заходи впливу; по-третє, дозволяє зрозуміти закон, допомагає навчанню юристів і правовому вихованню громадян [2, с. 21]. Юридичний склад адміністративного делікту – це сукупність встановлених законодавчим шляхом об'єктивних і суб'єктивних ознак, що характеризують дії чи бездії як суспільно небезпечні та шкідливі [1, с. 34]. Склад проступку – це системна сукупність його характеристик або ознак, за якими серед інших діянь виокремлюються адміністративні проступки. На підставі вищенаведеного постає питання: чи існує принципова різниця між ознаками проступку, які безпосередньо зазначені в законі, і тими, що утворюють його склад. Ознаки, наведені в законі, зокрема в ст. 9 КУпАП, є ознаками апостеріорними. Ознаки, які містить поняття «склад адміністративного проступку», є ознаками апріорними. Співвідношення апостеріорного і апріорного полягає у тому, що знання, які попередньо були одержані досвідним шляхом (апостеріорні знання, знання, набуті з досвіду, емпіричні знання, істина факту), у подальшому передують досвіді, організують і спрямовують його. Вони є інструментом, який слугує для набуття і формування нових знань теоретичного рівня (апріорні знання, знання, набуті зі свідомості, теоретичні знання, істина розуму). Апостеріорні (емпіричні) ознаки адміністративного проступку фіксуються у законі як результат узагальнення історичного досвіду щодо детермінації небажаних для суспільства діянь [3, с. 24]. Апостеріорні ознаки забезпечують розпізнання у різноманітті таких діянь, що можуть кваліфікуватися як адміністративні правопорушення. Апріорні ознаки забезпечують осмислення зазначених діянь з позицій права і доведення того, що вони є (або не є) в

юридичному (законодавчому) розумінні адміністративними правопорушеннями, за яке настає адміністративна відповідальність [3, с. 25]. Продовжуючи дослідження, зауважимо, що під час встановлення апостеріорних ознак, так чи інакше ми змушені розмежовувати закінчене та незакінчене діяння, навіть з огляду на положення ч. 2 ст. 9 КУпАП, де зазначається, що адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені КУпАП, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності. Однак у подальшому, маючи встановлені елементи незакінченого діяння та його співвідношення (кваліфікації) з формально викладеним абстрактним формулюванням правового припису, неможливо неупереджено надати відповідь на питання наявності у події складу адміністративного правопорушення. На жаль, чинне законодавство України не містить прямої вимоги для дослідження такої стадії адміністративного правопорушення, як наслідок, останній залишається поза предметом доказування.

На відміну від кримінального законодавства, КУпАП не містить у загальній частині статей (аналогічних ст. 14 і 15 КК), які б передбачали відповідальність за незакінчене правопорушення, тобто за підготовку до нього або замах на нього. Таким чином, законодавець встановлює загальне правило, за яким навмисне створення умов для вчинення протиправних дій не є адміністративним правопорушенням і незакінчене правопорушення не карається [3, с. 59]. Правозастосовна практика не бере до уваги незакінчене адміністративне правопорушення (проступок) для настання адміністративної відповідальності. Наприклад, за ст. 51 КУпАП кваліфікується діяння, що полягає у привласненні чужого майна працівником фабрики, яке було виявлено на території самої фабрики, коли порушник не мав можливості розпорядитися викраденим. Тоді як згідно абзаців 1, 2 п. 4 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності» крадіжку потрібно вважати закінченою з моменту, коли винна особа вилучила майно і мала реальну можливість розпоряджатися чи користуватися ним. Якщо особа, котра протиправно заволоділа майном, такої реальної можливості не мала, її дії слід розглядати залежно від обставин справи як закінчений чи незакінчений замах на вчинення відповідного злочину. Закінченим замахом на крадіжку є дії особи, яка викрала майно, але одразу була викрита [4]. Отже, факт привласнення працівником майна, який був викритий охороною підприємства на території підприємства, за таких обставин не може бути кваліфіковано за ст. 51 КУпАП, оскільки таке діяння працівником не було закінченим (з вини самого працівника чи з незалежних від нього обставин).

Однією з перших адміністративну відповідальність за замах на пострадянських теренах було зафіксовано у Кодексі Республіки Білорусь про адміністративні правопорушення від 21 березня 2003 року (далі – КРБпАП), де у п. 2 ч. 2 ст. 2.1. КРБпАП зазначається, що адміністративним правопорушенням може бути діяння у виді замаху на адміністративне правопорушення. Ст. 2.3. КРБпАП замахом на адміністративне правопорушення визнає умисну дію фізичної особи, безпосередньо спрямовану на здійснення адміністративного правопорушення, якщо при цьому воно не було доведене до кінця з незалежних від цієї особи обставин. Адміністративна відповідальність за замах на адміністративне правопорушення настає у випадках, прямо передбачених статтями Особливій частині КРБпАП [5]. У такий спосіб на законодавчому рівні визначено умови та підстави адміністративної відповідальності за замах на адміністративне правопорушення. Як наслідок, суб'єкти правореалізації позбавлені на власний розсуд вирішувати кваліфікацію та застосовувати адміністративну відповідальність за діяння у вигляді замаху на адміністративне правопорушення.

Британські розробники моделей цього правового інституту дійшли висновку, що форма закону за якістю та обсягом завжди буде поступатися посібникам і правилам, які регулярно видаються й оновлюються фахівцями виконавчих органів влади. Тому для оперативного регулювання відносин основне нормування повинно здійснюватися органами виконавчої влади, а не законодавцем [6, с. 162]. Зазначимо, що адміністративно-

деліктне законодавство не визнає такого джерела права, як судовий прецедент, на відміну від кримінального процесуального законодавства України, де у ст. 458 КПК України зазначається, що висновки Верховного Суду України, викладені у його ухвалах, у випадках, передбачених ч. 2 ст. 455 і ч. 2 ст. 456 КПК України, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності відповідну норму закону, та для всіх судів України. Невиконання судових рішень тягне за собою відповідальність, встановлену законом. Рішення Верховного Суду України, ухвалені за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстав, передбачених ст. 445 КПК України, підлягають оприлюдненню на офіційному веб-сайті Верховного Суду України не пізніше як через десять днів з дня їх ухвалення. КУпАП не має таких норм. У контексті сказаного не можемо оминати увагою положення ч. 5, 6 ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року [14], де зазначається, що висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права. Висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду, враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права. Отже, можна стверджувати, що розглянутий нами приклад із замахом на привласнення майна юридичної особи, вчинений з боку працівника такої юридичної особи, не може тягнути за собою застосування до фізичної особи заходів адміністративної відповідальності, передбаченої ст. 51 КУпАП. Разом з тим зазначимо, що досить часто у судовій практиці необґрунтовано застосовуються заходи адміністративної відповідальності до осіб, у діях яких вбачається лише замах на вчинення адміністративного правопорушення.

Наприклад, у законодавстві немає чіткого визначення таких понять як «керування», що стосується транспортного засобу і у чому воно проявляється. Чи слід розглядати керування з моменту запуску двигуна транспортного засобу, чи з того моменту, як транспортний засіб розпочав рух, чи взагалі – з моменту, як особа сіла за кермо, чи слід розглядати з часу, як транспортний засіб виїхав на дорогу тощо. Зазначене є важливим для кваліфікації правопорушення за ст. 130 КУпАП (керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції). Сьогодні у нормативно-правових актах надзвичайно багато сказано про право керування і жодного слова про саме поняття «керування», як базове для даного права, і мову слід вести лише не про лінгвістичне його розуміння. Керування – дія за значенням *керувати* [8]. Керувати – користуючись кермом та іншими пристроями, спрямовувати рух, хід, роботу чого-небудь. Спрямовувати процес, впливати на розвиток, стан чого-небудь. Спрямовувати, направляти що-небудь кудись, до чогось. Спрямовувати чий-небудь учинки, дії. Зумовлювати дії, вчинки чий-небудь [9]. Із такого тлумачення слова «керувати» можна зробити висновок, що керування транспортним засобом – це спрямування руху транспортного засобу (пристрою, призначеного для перевезення людей і (або) вантажу, а також встановленого на ньому спеціального обладнання чи механізмів) за допомогою керма та інших пристроїв у певному напрямку, що забезпечує процес руху транспортного засобу. Хоча в абзаці 3 п. 27 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 р. № 14 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті [17] зазначається, що керування транспортним засобом слід розуміти як виконання функцій водія під час руху такого засобу або інструктора-водія під час навчання учнів-водіїв, незалежно від того, керує особа транспортним засобом, який рухається своїм ходом чи за допомогою буксирування. Отже за відсутності відеофіксації (або інших доказів) руху транспортного засобу неможливо вести мову про вчинення даного правопорушення. Крім того, має бути доведено, що керувала транспортним засобом саме конкретна особа, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Жодне визначення поняття керування не прив'язує керування транспортним засобом до місця такого керування. Якщо проаналізувати розділ 2 ПДР «Обов'язки і права водіїв

механічних транспортних засобів», то побачимо, що для забезпечення безпеки дорожнього руху водій зобов'язаний бути уважним, стежити за дорожньою обстановкою – сукупністю факторів, що характеризуються дорожніми умовами, наявністю перешкод на певній ділянці *дороги*, інтенсивністю і рівнем організації дорожнього руху (наявність дорожньої розмітки, дорожніх знаків, дорожнього обладнання, світлофорів та їх стан), які повинен ураховувати водій під час вибору швидкості, смуги руху та прийомів керування транспортним засобом. Тут керування транспортним засобом безпосередньо прив'язується до місця здійснення даної дії, а саме – дороги.

Часто для кваліфікації діяння за ст. 130 КУпАП важливий момент завершення вчинення діяння, оскільки за інших умов дії особи не становитимуть завершеного діяння, а відтак – особа не може бути притягнена до адміністративної відповідальності за ст. 130 КУпАП. Наприклад, нетверезий водій сидить за кермом автомобіля із запущеним двигуном, однак автомобіль не рухається. Зазначена дія, вважаємо, не становить закінченого адміністративного правопорушення за ст. 130 КУпАП, а тому й адміністративна відповідальність за вказаною статтею не може бути застосована.

Так само у законодавстві відсутнє визначення поняття «розпивання», яке є визначальним при кваліфікації дії особи за ст. 178 КУпАП (Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді), ст. 179 КУпАП (розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв на виробництві) чи ст. 172²⁰ КУпАП (розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв військовослужбовцями). Важливим є також питання закінченого адміністративного правопорушення за ст. 51 КУпАП (дрібне викрадення чужого майна). Адже окрім застосування адміністративних санкцій у вигляді штрафів, за вчинення таких правопорушень може застосовуватися адміністративне затримання (ст. 262 КУпАП). Розглянемо наявні визначення поняття «розпивання». Розпивання – це процес дії розпивати [10]. Вживання (розпивання) спиртних напоїв (випивка) – це процес одиночного або спільного вживання спиртних напоїв із набуттям тієї чи іншої міри сп'яніння [11]. Отже, такі дії, як відкоркування пляшки горілки у громадському місці, тримання такої пляшки, навіть, якщо її вміст частково спорожнений (але відсутні докази споживання алкоголю конкретною особою) не можуть розцінюватися як склад адміністративного правопорушення, відповідальність за вчинення якого передбачена ст. 178 КУпАП. Однак вказані дії слід вважати замахом на вказане правопорушення.

Отже, питання замаху та закінченого адміністративного правопорушення (проступку) рідко досліджується під час розгляду справи про адміністративне правопорушення та винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення. Як наслідок, нерідко за незакінчене адміністративне правопорушення особа несе адміністративну відповідальність, хоча остання передбачена саме за закінчений проступок.

Коли ж існуюча доктрина законодавства про адміністративні правопорушення дотримується того, що замах на адміністративне правопорушення (проступок) не тягне за собою заходів адміністративної відповідальності, на нашу думку, це має знайти своє логічне відображення у нормах Загальної частини КУпАП. За таких обставин і Особлива частина КУпАП не повинна містити норм, що встановлюють адміністративну відповідальність за окремі незакінчені дії. Вважаємо також необхідним законодавче закріплення обов'язковості дослідження питання закінченості діяння під час провадження у справі про адміністративне правопорушення, із зазначенням цих відомостей у постанові у справі про адміністративне правопорушення, у тому числі й у постанові про закриття справи з підстав відсутності складу адміністративного правопорушення.

Зазначимо, що незакінчене адміністративне правопорушення, на наш погляд, може і повинно стати предметом профілактичної роботи, а тому вважаємо за необхідне доповнити КУпАП ст. 22¹ наступного змісту: «При встановленні незакінченості адміністративного правопорушення орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу, звільняє особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, від адміністративної відповідальності і повідомляє про це органи (посадових осіб),

уповноважених проводити профілактичну роботу з категоріями осіб, схильних до вчинення правопорушень».

Висновки. Підсумовуючи, констатуємо, що інститут незакінченого адміністративного правопорушення у теорії адміністративно-деліктного права належним чином не досліджений, що позначається на якості адміністративно-деліктного законодавства та, відповідно, правозастосовної практики. Заповнення прогалини у розумінні незакінченого адміністративного правопорушення вплине на якість забезпечення прав осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності.

У нормах позитивного права країн-сусідів склалася законотворча практика визначення незакінченого адміністративного правопорушення (замаху), як підстави адміністративної відповідальності. Для України це не характерно, однак адміністративно-правозастосувальна практика іноді це допускає по причині того, що питання неможливості застосування за незакінчене правопорушення адміністративної відповідальності законодавчо не врегульовано. Розв'язання даного питання у правовій площині істотно вплине на стан застосування заходів примусу під час адміністративної відповідальності, а також не допускати необґрунтованого застосування адміністративної відповідальності за діяння, які за стадією своєї закінченості не становлять об'єктивної сторони адміністративного правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Остапенко О.І. Адміністративна деліктологія : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / Національна академія внутрішніх справ. К., 1997. 43 с.
2. Колпаков В.К. Деліктний феномен в адміністративному праві України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2005. 36 с.
3. Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2008. 256 с.
4. Про судову практику у справах про злочини проти власності : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 № 10. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09>.
5. Кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях от 21 апреля 2003 г. № 194-З. URL: http://www.tamby.info/kodeks/koap_tekst.htm
6. Крижанівська В.А. Адміністративна відповідальність в адміністративному праві України: сучасне розуміння, нові підходи : дис. ... канд. юрид. наук / Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2016. 258 с.
7. Кримінальне право України / П.П. Михайленко, В.В. Кузнецов, В.П. Михайленко, Ю.В. Опалинський. Київ : СПД Карпук С.В., 2006. 440 с.
8. Керування. *Словник української мови: в 11 томах*. Том 4. 1973. С. 143. URL: <http://sum.in.ua/s/keruvannja>
9. Керувати. *Словник української мови: в 11 томах*. Том 4. 1973. С. 144. URL: <http://sum.in.ua/s/keruvaty>
10. Распитие. *Толковый словарь* / Т. Ф. Ефремова. 2000. URL: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/efremova/236049/Распитие>
11. Распитие спиртных напитков. URL: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/194348/Распитие>
12. Кириленко Є.В. Поняття та склад адміністративних правопорушень: запрошення до дискусії. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3–1. С. 219–221.
13. Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен : Монографія. К. : Юрінком Інтер, 2004. 528 с.
14. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/print>
15. Ревина С.Н., Захаров А.Л. Институт неоконченного правонарушения в Российском праве. URL: http://law-journal.ru/files/pdf/201703/201703_15.pdf
16. Долгих И. Несовершенство законодательства об административных правонарушениях. URL: <http://base.garant.ru/57571952/>

17. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 № 14. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05>

** Самбор Микола Анатолійович – кандидат юридичних наук, начальник сектору моніторингу Прилуцького відділу поліції Головного управління Національної поліції в Чернігівській області, член Колегії Прилуцької районної державної адміністрації.*

Стаття надійшла до редакції 25 квітня 2018 р.